

Milost vodstva

(Malo obračuna na razmeđu stare i nove godine)

V Imperativ ili problem naših dana i katolici

STO li znači za ljudsku zajednicu, za svako ljudsko društvo, za svaki pokret imati u svojoj sredini, imati pred očima snažnoga i sposobnoga vođu! Pokazuje nam to kako povijest — magistra vitae tako i svakidašnje iskustvo.

Liturgijski život s crkvenom godinom dovodi nas svake jeseni do onoga razdoblja u povijesti izabranoga naroda, u kojega se središtu oštro ocrtavaju imponantni likovi junačkih Makabejaca. U najkritičnijem momentu, koji je bio sudbonosan za providencijsku misiju i za egzistenciju vlastitoga im naroda, u doba, kad je helenistički i sinkretistički val zapljuskao čak i obale malene Palestine i oskvrnuo sveta mjesta i sveti grad Jeruzalem, ustaju oni ra obranu svoje prošlosti, svojih tradicija, staju kao vođe na čelo svojih zemljaka. Sa šaćicom njih stvaraju čudeca u borbi »pro aris et focis« protiv mnogo nadmoćnijega neprijatelja, čudeca, kojima se i danas još svijet divi.

Ili uzmimo jednoga Aleksandra Velikoga, Hanibala, Julija Cezara ili jednoga Napoleona! Za onoga posljednjega vele da je bio nenobijedi: gdje se on pojavio, tamo su vojnici upravo fascinirani srljali u boj, i tako je Napoleon kod Waterloo u odsudnoj bici sve pobijeden pobijedio. Ili u naše dane jedan Mussolini, Hitler, De Valera! Zaista ima pravo o. Muckermann, kad piše u jednom članciću: »Događaji naših dana po svim zemljama pokazuju, da načelo: Trebaju nam vođe! opet sve više osvaja. Parlamentarizam i demokratizam oslabiše stoga, jer su težinom svojega organizacijskog aparata ugušili ličnosti.«¹

Pitamo li dalje, koji je zapravo razlog, da ljudi osjećaju potrebu vodstva, da traže vođu, tad ćemo bez sumnje morati potražiti odgovor u jednom zakonu svakoga, a napose prosječna čovjeka, što ga je već Seneka izrekao riječima: »Homines magis credere solent oculis quam auribus — ljudi obično više vjeruju očima negoli ušima«. U tom su smislu svi ljudi manje više vizualni tipovi: više vjeruju onome, što vide, negoli onomu, što samo čuju.

Uzmemo li sad na oko ono siromaštvo misli, od kojega boluje i tr i naš moderni čovjek, siromaštvo, koje se može realno polapati i s bogatstvom, što uzrokuje površnost — *embaras des richesses!* — razumjet ćemo, da moderni čovjek lovi pot-

¹ »Vor der grossen innerkirchlichen Aufgabe« in »Kath. Korrespondenz« od 28. IX. 1933.

punu, jedru životnu misao, gdje god bi je samo mogao naći. I tu misao ne želi čuti! Ne, on je želi vidjeti, gledati! Gledati nesamo zbog općega u Senekinoj stilizaciji netom spomenutog zakona ljudske psihe nego i stoga, jer njegovu nervoznom, brzom načinu života presporo posreduju podražaje i utiske valovi, što se šire tek brzinom od 330 metara u sekundi, sluh, što sukcesivno prima, što treba vremena. Njemu su i valovi od 300.000 metara u sekundi jedva dosta brzi, njemu je miliji vid, što simultano hvata u prostoru plastički izraženu misao.

Može se doduše dogoditi, da u tom traženju vode ispliva na površinu čovjek, koji zapravo ne reprezentira nikakove misli, ali će u tom slučaju ljudi, koji se daju voditi, projicirati na nj koju od svojih misli, koji od svojih ideala te ih halucinirati konkretizovane u magičkom biću vode. I, ako ovaj sad stane bez misli, bez ideala iskorišćivati svoj položaj, bit će demagog; ako li imadne sam svojih zdravih i istinitih misli, ili ih barem usvoji, bit će voda dostojan toga imena. Ali bio on demagog ili pravi vođa, bit će uvijek dokazom za primat ideje, koja je tako jaka, da čak i njezina sjena — zabluda, čak i ono nešto zrnaca njenih, što se očituje u bludnji, osvaja svijet!

Prihvatimo li ovu kratku formulu: Misao postala ličnošću, oličena misao, kao psihogram, kao definiciju vođe, tad ćemo se složiti sa savjetom, što ga dade neki duhoviti Francuz, kad ono reče: »Ayez une idée et comptez sur l'avenir!« Imajte jednu misao, ali imajte je tako, da Vam je ništa ni z a č a s ne otme, tako da Vas potpuno obuzme, da ona ima V a s, i budućnost je Vaša!

S ovom malo poduljom analizom vode, sigurnije ćemo i lakše odgovoriti na pitanje: kakovi su uvjeti dani katoliku, da u sebi odgoji vođu već samim time, što je katolik. To je pitanje o mogućnostima i poteškoćama katolika biti vođom u današnja vremena, to odgovor na pitanje, kako da u današnjim prilikama stvorimo katoličkih radnika, koji će moći ozbiljno i autoritativno interpretirati katolički svjetovni nazor u svim područjima javnoga života.

Katolik lakše vođa od drugih?

I jedan jedini pogled na centralne dogme naše svete vjere pokazuje nam odmah, koje prednosti, a koje opet poteškoće ima katolik, kad hoće da riješi problem vodstva! Jedan jedini pogled na dublinu i na idejno bogatstvo katolicizma pokazuje, da pravi katolik, koji uistinu živi za svoju vjeru, nikad ne može biti u neprilici za m i s a o. Ta centrum katolicizma, stožer njegov jest sama Misao, vječna i nepromljenljiva Misao — Istina, koja je tijelom postala i prebivala među nama. Prebivala među nama kao »jedinorođeni od Oca, pun milosti i stine«, »jedinorođeni, u kojemu je sve blago mudrosti i znanja«, tako pun, da ga je dosta cijelomu čovječanstvu do konca svijeta, tako pun, na se u njemu nalazi rješenje sviju problemâ, osuda svake zablude i potvrda svake istine. U centru katolicizma nalazi se os svega; i materijalnoga i idejnoga svijeta; u njemu se nalazi posve otvoren i nepomučen

pogled na tu vječnu utjelovljenu Misao, Istinu, tijelom postao ideal svakoga razumnog bića, pogled, što ga razne ljudske primjese zamutiše i po kršćanskim zajednicama, koje ne nose pa i ne podnose imena rimskokatoličkoga. I baš stoga utiskuje ta Misao, ta Ideja Božja svakomu čovjeku, koji je u se upio duh rimske Crkve, dvostruko svoje svojstvo: svojstvo neobične bictrine i svojstvo sveobuhvatne općenitosti. Jer utjelovljena Riječ Božja ogleda'om je, u kojem se najsavršenijim načinom odsijeva Vječna Svjetlost Božanstva, zrcalom, u kojem se bez ikakove natruhe zablude ili nejasnoće ogledaju svjetlašca, što ih Božja ljubav izvan sebe upalila u — stvarovima. Dakle cijela realnost! Tu je onaj najdublji razlog, zašto baš katolička Crkva rađa dušama, smi'emo već sada reći upravo vođama, koji daju tako jasne i tako sigurne direktive u svim prilikama. Utjelovljena Riječ Božja dana je svim narodima i svim vremenima, ona je jednom riječju — k a t o l i č k a. Stoga možda ne će imati krivo onaj, koji je ustvrdio, da se ceteris paribus katolici najbolje snalaze kod tuđih naroda, lakše prilagode negoli na pr. individualistički protestanti; romanski narodi, kojima se može pribrojiti i Vatikan sa svojom diplomacijom, najbolji su diplomate. Katolici su dali najgrandioznije sinteze u znanosti i umjetnosti: sve je to plod gledanja u svjetlu Onoga, što Ga Crkva zove »Lumen de lumine, Deus verus de Deo vero«; sve to moguće kraj katoliku vlastite sposobnosti mnogo pojedinosti skupiti u jedinstvo, sposobnosti što je u inteligentna katolika razvija cijela odgoja, koja zahtijeva, da sve spoji, složi i poveže u jedno s katoličkom Istinom, s utjelovljenom Božjom Riječi.²

Možda nije ni to slučajno, da su i diktatori, koji se mogu legitimirati nekim ozbiljnim plusom u današnjem kaosu, kao Dollfuss, de Valera, Mussolini — katolici. Čak i protestantska Njemačka nije rodila čovjeka, koji bi bio kadar pomoći narod u tako očajnom položaju, nego joj ga daje katolička Austrija, daje joj Hitlera! Ne želimo ovdje izricati nikakova suda o vrijednosti njihova rada, pogotovu ne mislimo reći, da su svi ti i potpuni katolici, to se može reći tek za de Valeru i za Dollfussa, ali ne mora li se i kod ostale dvojice pomisljati na generacijama katoličke tradicije u njima staloženi »katolicizam«, na Voguéove »Les morts qui parlent«?

² Ad rem. o. Przywara: »Krist je vječni Uzor sve unutrašnjosti i sve varjštine. — Sva krasota vasiona, veličanstvo gorja, ljupka jednostavnost zelenih čovina, jasni plišji koncert u proljetnim gajevima i pucanje noćnih oluja s gmla inom, tiha samoća gorčkoga pustinjaka i silna buka vreve u tvorničkom grodu, sve je to — mnogostruka slika Njegova jedinstva! — Sva ljepota čovikove unutrašnjosti, zvonki dječji smijeh, silovita mladićeva aktivncet, ozbilj a energija z el a čovjeka, ženska požrtvovnost, staloženi starački mir; — neumorno učenjačko istraživanje i žilava težačka borba s prirodnim silama; — mirra i hladna trgovačka proračunatost i umjetnička intuicija, što zaroci srca, sve je to — mnogostruko slika Njegova jedinstva.« (Eucharistie und Arbeit, Freiburg 1911. str. 17)

Bilo bi bez sumnje vrlo zanimljivo provesti do kraja induktivni dokaz iz cijele povjesnice kršćanske ere za sposobnost katolika biti pravim vođom. Možda bi taj dokaz donio i po koju korekturu, štogod retuširao na iznesenim primjerima, ali teze sigurno ne bi oborio. Uostalom valja uzeti u obzir, da u kršćanstvu, da u katolicizmu drijemlje mnoga i mnoga energija, kojoj dinamika nije iskorišćena, kako bi trebalo, pa tako može biti i ovdje.

To je uostalom već i apriori vjerovatno, jer je baš u tome, što je Krist, historijski Krist, oličena Misao, Misao postala čovjekom za sva vremena i prebivala među nama, jedna velika poteškoća za vodstvo u katolika. Kako iz svega dosele rečenoga slijedi: Krist je inkarnirana Misao Božja te stoga cijelom svojom biti i prema tome samim Bogom dani Vođa cijeloga ljudskoga roda: »glava svega stvorenja«,³ kako veli sv. Pavao Apostol, »Krist Kralj svega svijeta, a napose sviju ljudi«,⁴ kako tumači nasljednik apostolskoga Prvaka, sv. Petra, današnji papa slavni Pijo XI. Samo Krist može s pravom govoriti: »Vi me zovete Učiteljem i Gospodinom i pravo velite, jer ja to i jesam.«⁵ — »Vi se ne zovite »rabi«, jer je jedan vaš učitelj... niti se zovite vođe, jer je jedan vaš vođa, Krist.«⁶ — »Dođite k meni svi, koji ste umorni i opterećeni, i ja ću vas odmoriti.«⁷ Umorni od traženja inkarnirane ideje ili vođe, opterećeni neprilikama i krizama — svi će naći u Krista vođu, liječnika, savjetnika, pomoćnika. Ali taj Krist dandanas više ne hoda po našim ulicama, njegov se glas više ne sluša po našim skupštinama ili makar i po našim sveuč. katedrama ili parlamentima, riječ u jednu: taj Krist nije više predmetom gledanja, predmetom prirodnooga vida. Ne! On je tek predmetom slušanja... I da ga danas vide ljudi, Njega utjelovljenu vječnu Misao, danas, gdje toliki milijuni znaju, tko je i što je On — zar ne bi bio problem vodstva najdivnije riješen? Zar ne bi sve poletilo za Njim, visjelo na Njegovim usnama, čekalo najspremnije svaki Njegov mig? Ali ovako? Kako da pokažemo Krista onima, što vjeruju očima, a ne ušima? Što znači nevidljivi Vođa za ljude? Zar to nije nesmisao: nevidljivi Vođa? Kako da premostimo ovih dvadeset vjekova, što nas dijele od Kralja našega i Vođe, od Krista, koji suvereno i s pravom govori: Niste vi nitko učitelj ili vođa; »unus est enim dux vester — Christus — jer je jedan vođa vaš — Krist«?⁸ Kako da učinimo Krista zaista vođom i današnjega čovječanstva?

Krist nam je sam pokazao put i način, kako ćemo to izvesti. Pokazao onda, kad se identificirao sa svima onima, što žive u

³ Por. Kol., 1, 15 sqq.

⁴ Por. »Quas primas« (11. XI. 1925.).

⁵ Iv. 13, 13.

⁶ Mt. 23, 8 sqq.

⁷ Mt. 11, 28.

⁸ Mt. 23, 10.

Njegovoj Crkvi, kad je molio za svoje Apostole, te Bogom dane vode novoga zavjeta, ali i za sve one, »koji na riječ njihovu uzvjeruju u Krista«,⁹ »da svi budu jedno, kao što je Otac u Sinu, i Sin u Ocu, da i oni budu jedno u Ocu i Sinu«,¹⁰ i kad je rekao: »Evo ja sam s vama u sve dane do konca svijeta«. ¹¹ Krist hoće da živi dalje u svojim vjericima, da svaki njegov vjernik bude novom inkarnacijom vječne Misli, Njega samoga po jedinstvu s Njime. »Ja više ne živim, nego živi u meni Krist«¹² treba da mogne kazati svaki kršćanin katolik s Apostolom naroda, treba da kaže napose svaki katolički inteligenat. Treba da svi, koji gledaju nas katolike, napose sve one, koji su svojim zvanjem i svojim društvenim položajem pozvani da budu vođe, sve one, do kojih je dopro glas Božji, što ih zove poput Mojsija na Horebu, da oslobadaju narod svoj od egipatskoga ropstva zablude i materijalističkoga nemorala, da vide u nama živa Krista opet na svijetu, da vide inkarniranu Misao Božju... Tako se onda više ne može kazati samo: »Riječ je tijelom postala i prebivala među nama«¹³ nego: Ona još uvijek prebiva u našoj sredini, Ona je predmetom gledanja tjelesnim očima, Ona je Misao postala ličnošću pred našim vlastitim očima — Ona je opet Vođa svijeta!

Ali tu nam se upravo svom silom nameće jedan prigovor i jedno pitanje. Prigovor: Zar nije Krist živ i vidljiv u svojoj Crkvi? Zar nije Crkva živi Krist na zemlji? Pitanje: U čemu je to jedinstvo s Kristom, po kojemu »ne živimo više mi nego živi On u nama«?

Istina je: Krist je živ i vidljiv u svojoj Crkvi. Ali što je Crkva? Zar to nije zajednica sviju vjernika, koji kao nejednaki udovi sačinjavaju jednoga mističkoga Krista?¹⁴ Baš to, što je Krist živ i vidljiv u svojoj Crkvi, dokazuje, da Krist mora biti živ i vidljiv u pojedincima, koji su sastavnim dijelovima te Crkve. Kako to dakle biva?

Krist je živ u svojoj Crkvi, On je njezinom glavom i njezinim životnim principom, njezinom dušom, kao što je ona Njegovim tijelom. Njegov se dakle odnos prema Crkvi i Njegova funk-

⁹ Iv. 17, 20.

¹⁰ Por. Iv. 17, 21.

¹¹ Mt. 28, 20.

¹² Gal. 2, 20.

¹³ Iv. 1, 14.

¹⁴ Ad rem jedan svjetovnjak intelektualac u svojim bilješkama iz duhovnih vježba: »Jedan od najsuptilnijih vezova jest vez katolika sa Crkvom. On nije gvozdeni, debeli lanac nego fina, nježna nit, o kojoj treba mnogo voditi računa, da se ne pokida, i koju treba neprestano i pažljivo čuvati. Treba htjeti održati taj vez, htjeti ne kidati nit, i to htijenje — to je najpraktičnija mudrost. Naročito u tom mnogi griješe i ne znaju, što bi i kako bi, i svećenici i lajici. Osnovna je međutim pogreška i svećenika i lajika: Zaboravljaju, da zajedno čine Crkvu.«

MILOST VODSTVA

cija u njoj može porediti s odnosom naše duše prema tijelu. Pa, premda je duša životnim principom cijeloga našeg tijela, premda je sjedinjena sa svim njegovim dijelovima te ih oživljava, ipak nije sa svim dijelovima sjedinjena i povezana jednako. Najintimnije i najuže, može se reći, da je sjedinjena s centralnim živčanim sustavom, s mozgom i s onim organom, što neumorno radi dan i noć — sa srcem. Preko ta dva organa onda veže uza se sve ostalo u organizmu. Tako je i Krist u svojoj Crkvi najintimnije vezan s papinstvom i s Euharistijom; s papinstvom, koje je svijetlo, i s Euharistijom, koja je srce toga divnog organizma. Preko ta dva organa vezuje sa sobom svakoга pojedinca te ga oživljava i živi u njemu.

Katolik teže vođa od drugih?

Ali, kako je time riješena poteškoća, što je Krist samo predmetom slušanja, a ne i gledanja u našem dvadesetom vijeku? Koliki i koliki vide u papinstvu jednu doduše impozantnu, ali ipak sa svim tim čisto ljudsku instituciju! Za kolike je Euharistija obični komadić kruha kao i svaki drugi! Zar bi to bilo moguće, da je Krist tim institucijama uistinu vidljiv?

Istina je, Krist ostaje nevidljivim i u tim institucijama sve dotle, dokle Ga gledamo samo tjelesnim očima. Ali počnemo li Ga gledati očima vjere, žive vjere, tad će On ubrzo postati vidljivim nesamo za nas, koji Ga tim očima gledamo, nego i za one, koji tjelesnim očima gledaju nas, jer će vidjeti, da »da ne živimo više mi, nego da živi u nama Krist«. I preko nas malo će pomalo ugledati Krista u papinstvu i u Euharistiji, gdje Ga prije nisu vidjeli; vidjet će Ga onako, kao što mi vidimo i zdrav mozak i pravilno srce, kad opažamo jedrinu zdravlja, normalnost funkcija u tijelu, u staničju, što nam zatvaraju neposredni pogled i na mozak i na srce. Zar nije i kod nas samih bilo tako? Zar mi nismo Krista makar i u najprimitivnijem obliku vidjevali na onima, koji su nas vodili k Njemu, o Njemu govorili, tražili, da u Nj vjerujemo? Tako je to uvijek bilo i bit će: »fides ex auditu — vjera je doduše predmetom sluha«, ali ona u Crkvi katoličkoj, u pojedinim rj. zinim vjernicima postaje i predmetom gledanja. Uvijek je u Crkvi Božjoj bilo pojedinaca tako sjedinjenih s Kristom, da su i nekatolici i nekršćani u njima gledali Krista. Uvijek su pogani dolazili pred takove pojedince kao ono nekoć u Palestini pred apostola Filipa i govorili: »Volumus Jesum videre — rado bismo vidjeli Isusa«¹⁵ i — vidjeli Ga. Jer ti su ih pojedinci povelili ka Kristu i pokazali kod sebe, u svojim djelima i tako postali vođe sami — vođe ka Kristu, i Krista učinili vođom svojega doba i u svojim prilikama. To su ljudi, koje možemo mirne duše zvati svecima, ljudi, koji su premostili ona stoljeća, što su rastavljala njihovo doba od Krista u Palestini: Krist je po njima opet počeo hodati našim ulicama i Njegov se glas počeo slušati u našim

¹⁵ Iv. 12, 21.

crkvama, školama, parlamentima, svuda: u javnom i privatnom životu. A most, kojim su ta stoljeća premostili, bila je njihova živa — vjera!

Ako dakle hoćemo vođa, ako želimo sami biti vodama svojega naroda, tad moramo biti ljudi žive vjere, to življe, što veći vode želimo da budemo. Vjera je, istina, od slušanja, ali ona postaje u vjernoj duši gledanjem. A nije ljudima teško najprije čuti, najprije upozoren biti, da onda to lakše ugledaju ono, o čemu se govorilo. Štoviše: za to su još zahvalniji, jer lako se vjeruje ušima, kad oči čuveno potvrđuju! Samo inteligencija puna žive vjere može vezati narod kao narod s Kristom, samo vjera inteligencije može premostiti vjekove između Krista i nas, dovesti narod ka Kristu, da Ga vidi, i Krista k narodu, da ga usreći. Budimo najprije i nadasve ljudi žive vjere! Amo pristaje ono, što govori Papini o duhovnim vježbama: »Kršćanin... mora vidjeti Krista pred sobom kao da je živ nazočan, d a n a s, na svome putu mučeništva i slave... Za kršćanina je Isus uvijek živ, a prošlost u izvjesnom smislu ne postoji, i Bog nije daleka apstrakcija filozofa nego Otac, koji je spreman i dandanas razgovarati s dušom, što ga zna zvati i razumjeti... G l e d a t i Krista i ljubiti Ga; g l e d a t i Njegov bol i htjeti trpjeti s Njime i radi Njega — to je jedina stvar i jedini cilj, koji ima savršeno prakticiranje Duhovnih vježbi. One uništavaju u duhovnom životu distansiju vremena i prostora, koja nas samo u našoj iluziji rastavlja od aktualne prisutnosti Gospodinove.«¹⁶ Tako nam je jasno, zašto se duhovne vježbe s pravom smatraju i zovu školom i sjemeništem katoličke akcije, akcije, koja traži svjetovnjačke inicijative, — koja traži vođa; jasno, da bi barem trodnevne zatvorene godišnje duhovne vježbe morale bezuvjetno naći mjesta u godišnjem rasporedu svakoga našeg javnoga radnika...

Ljudi žive vjere moraju logičkom silom procvasti u ljude enciklika i silaba i ljude Euharistije. Ta, ako je živa vjera otvorila duševne oči, da vide i gledaju Krista u papinstvu i Euharistiji, zar onda nije upravo nemoguće ne nastojati vezati se, spojiti se s tim nazočnim Kristom? Zar nam onda ne mora biti zarobljena pamet željna istine i srce žedno ljubavi? I razum će željno crpsti istinu iz direktiva sv. Stolice ne obazirući se ni desno ni lijevo, a srce će se pasati snagom, koju će vaditi »ex pane qui confirmat cor hominis — iz kruha, koji jača srce čovječje«, da mogne te direktive junački i konzekventno provoditi u životu i radu. Hrvati su tako sretni, da su se još na osvit svojega državnog života stavili kao narod pod posebnu zaštitu sv. Petra Apostola, da time dokumentiraju svoju želju i odluku u svim pitanjima slijediti naputke sv. Stolice.¹⁷ Stoga naši javni radnici ne bi smjeli

¹⁶ Vidi »Život« 1933., str. 110.—1.

¹⁷ Por. »Croatia sacra« god. I., br. (Sakač D. I., Ugovor pape Agatona i Hrvata proti navalnom ratu). Zar da nama kao katoličkom narodu bude

nikada zaboravljati prije svega pitati, ima li kakvih direktiva sv. Stolice i kakove su za ona pitanja, kojima se bave. Osim toga bi zaista već jednom bezuvjetno bilo vrijeme, da nestane kod nas onoga mentaliteta, tako značajna za naše inteligente zadnjih decenija, prema kojemu intelektualac može biti »dobar katolik«, iako mu je euharistijski život pao ispod ništice, da može biti »vođa svojega naroda«, a da se češće ne krijepi »hranom jakih«! Kako bi mnogošto drukčije bilo, kad se nijedan od naših intelektualaca ne bi naprosto usudio stavljati na čelo bilo kakove važnije akcije, dok mu je praksa naših katoličkih akademičara barem mjesečno primati sv. sakramente — tuđa!

Finale toga procesa jest: mi ćemo voditi narod Kristu i tako biti vođe svojega naroda, a Krist — utjelovljena Misao Božja bit će vođa i naš i njegov, vođa cijela naroda, i po inteligenciji drugih naroda vođa ostalih i tako Vođa cijeloga svijeta. Ta kad možemo s tolikom pravom govoriti: »Krist živi u meni« kao onda, kad Njegovo presv. Srce kuca pod našim, pošto smo blagovali kruh života? Dakle valja da se u katoliku razvije čovjek žive vjere, iz koje će procvasti čovjek enciklika i silaba i euharistijski čovjek, i katolik je iskoristio dinamiku energija, što ih nosi u svojem krilu katolizama, i ugnuo se poteškoćama, koje iz njega izvire za vođu; katolik napose inteligentan katolik jest vođa!

Ali zar se ne čini prema svemu dosele izvedenom, da je onda zapravo svaki katolik vođa? O ne! Iz dosele rečenoga slijedi samo to, da je svaki vjerni katolik kadar biti vođom, da nosi od svih ljudi najbolje uvjete za to u sebi. Slijedi i to, da će svaki katolik, koji iskoristi dinamiku onih energija, što ih u nj meće njegovu vjera, i biti zaista vođom onih dimenzija, koje odgovaraju njegovim ličnim i vanjskim prilikama. Pa zaista nam to i svakidašnje iskustvo potvrđuje: prema katolicima se uvijek i svagdje nastupa kao prema onima, koji su za sve odgovorni, njihovo se sve najoštrije prati i kritizira. Zar to nije i nesvjesno priznanje, da su ipak katolici »grad na gori i so zemlje«?¹⁸ A zamislimo se samo malo u to, što bi bilo tek onda, kad bi bilo moguće, da i svi katolici popuste valovima onih struja, što dandanas guše misao i more duh u svijetu! Zar se i opet ne pokazuje, da su katolici vođe, da oni nose najveću odgovornost, zar se ne ispunja na njima ona: »corruptio optimi pessima — rajgore je zlo, kad se najbolji pokvare« ili ona »error in principio minimus in consequentiis maximus — načelna zabluda je najsudbonosnija zbog svojih posljedica«? Zar to drugim riječima ne znači, da su katolici zapravo načelo, inkarnirano načelo — vođe?

teško slijediti direktive sv. Stolice, gdje smo baš mi svjedoci neobičnoga prizora, kako i nekatolički državnici uz veliki riziko nastoje u svojoj zemlji provoditi na pr. direktive sv. Stolice za rješavanje socijalnog pitanja?

¹⁸ Mt. 5, 13 sqq.

Teorija i praksa vječno se pravdaju!

Nego kako onda to, da je katolicima ispalo iz ruku vodstvo javnoga života, da su baš oni kao vođe zatajili? Odgovor na to pitanje veoma je važan baš za nas, jer moramo priznati, da je baš kod našega naroda vodstvo dobrano zatajilo, da je dobar dio naše inteligencije postao nesposobnim da bude pravim vođom svojega naroda.

Nema sumnje, da je jedan od razloga taj, što je u nje jako nepoznavanje katoličke nauke, direktiva sv. Stolice, veliko nepoznavanje u tom pogledu, ali katkad i — nažalost! — nepriznavanje tih direktiva. I ovo drugo nanijelo nam je možda puno više štete negoli ono prvo. Jer nepriznavanje tih direktiva priječilo je Krista, da siđe među nas konkretno, vidljivo, da dođe u naše gradove, u naša društva, u naš javni i privatni život. Stoga držim, da ne će biti krivo, ako rekнем, da je zadnji razlog taj, što nije bilo kod nas, kod naše inteligencije pravoga euharistijskoga života, iz kojega izvire snaga za priznavanje i provođenje direktiva Istine. Nije bilo većinom uopće nikakova euharistijskoga života, a gdje ga je i bilo, često ga nije bilo onakova, kakav bi trebao da bude. Jer, ako je zaista Krist po sv. Pricesti živ u nama, gdje su onda djela, koja nose na sebi pečat »caritas Christi urget nos — ljubav Kristova sili nas«¹⁹ Ta Krist se zato i sjedinjuje sa svakim pojedinim katolikom, da u Njemu živi za obnovu i otkupljenje duša: »Pater meus usque modo operatur et ego eporor — Otac moj neprestano radi pa i ja radim«²⁰ veli On. Život je akcija — vivere est immanenter agere —, život je po svojem pojmu akcija, i Bog i Krist kao vječna Riječ jest sama Akcija, »Actus purus purissimus«. Zar dakle da ne mora iz pravoga primanja Euharistije, iz euharistijskoga života u euharistijskih ljudi niknuti: »pojačano, prošireno djelovanje kao jedini sigurni znak pravoga euharistijskoga pokreta; nesebičan, mučan rad na svim linijama; odvažan i srčan rad, pa makar se on činio »reputaciji« ili »starim dobrim običajima« i protivnim; neumoran i neiscrpljiv rad do konca, pa makar se »uživanje zaslužene slave« činilo ne znam kako opravdanim; posao, koji neumorno uvijek s nova počinje, pa makar već sve novine pisale o »učitelju naših dana«?²¹ Zar ne mora pravi euharistijski život nositi na sebi značana s najvećom poniznošću? Krist je mnogo djelovao kao slavljени Učitelj u Palestini, puno je više djelovao osramoćen na križu, a najviše možda djeluje posve sakriven u Euharistiji! Koliko naših inteligenata ima smisla za tihi rad, koji se ne vrši uz bubnjeve, citare i talambase? Koliko ih ima strpljivosti, da se dugim, mučnim

¹⁹ 2 Kor. 5, 14.

²⁰ Iv. 5, 17.

²¹ Przywara, Eucharistie und Arbeit, Freiburg 1921, str. 4.

studijem osposobi za vodstvo, kao što se Krist s trideset godina svojega života spremio na javni rad od tri godine, ali zato rad, koji će donijeti spasenje svemu svijetu, svim narodima, svim vremenima? Ne opaža li se često baš u tom obziru kod naših intelektualaca i organizatora veliki manjak svijesti odgovornosti: svi bi htjeli biti vođe, ali jedva koji će uzeti na se tešku muku pripreve?

Da se kod nas provodio pravi euharistijski život, ne bi nam mogli slobodni zidari i marksiste držati pouke — nažalost često posve opravdano — o Kristovoj etici, a da se pazilo na to, te se najveća sposobnost i snaga vjenča po Spasovu primjeru s najdubljom poniznošću i s potpunom poslušnošću prema sv. Stolici, ne bi bilo toliko trzavica i teškoća u našim vlastitim redovima. Tu se otvara pravi zadatak katoličke Akcije.

Milost vodstva i katolička Akcija.

Već spominjani o. Muckermann piše u svojem navedenom članku: »Ako nam katolička akcija donese samo novo grupiranje organizacija, što ih već imamo, ako za nju budu te organizacijske forme glavno, ako se njezina skrb sva potroši na organizacijske stvari, tad će to biti mrtvorodeno dijete. Mi smo imali prilike vidjeti u gdjekojem gradu katoličku akciju kao Savez različitih organizacija u neku središnjicu. Sve u svemu stvar se nije pokazala dobrom i nije ništa veće stvorila. U drugim opet mjestima bile su takve prilike, da s organizacijama nije bilo najbolje, ali u kojima se našao vođa, zbilja religiozan čovjek, koji je k tomu bio sposobniji, i odmah se pokazao plod.

Nipošto ne želimo time navaljivati na društva i organizacije. Danas već i dijete zna, da bez njih nije moguće napraviti ništa. Smije se pače reći, da je organizacija u doba tehnike još važnije sredstvo nego prije, i da su baš danas u tom pravcu moguće upravo sjajne priredbe. Onoga drilla, one točnosti, onoga reda i one discipline, što ih vidamo na golemim priredbama novoga političkoga pokreta (= Hitlerova op. pisca), trebalo bi svuda, gdje se radi s organizacijama, a ne možemo biti bez organizacija ni stoga, jer je u njima utjelovljena živa historijska organizacija.²² Tako dakle nismo mislili.

Mišljeno je ovako (govorim iz vlastitoga iskustva): Gdjegod se nešto učinilo, kako to odgovara katoličkoj akciji, bilo to sad u društvu ili izvan njega, uvijek je poteklo od kakove ličnosti. Znam za jedan grad, gdje je gotovo za sve priredbe, ako izuzmemo čisto bogoslužje, dala poticaja jedna gospođa iz ženske sveze ili barem na njih mnogo utjecala. U drugom jednom gradu opet bio je profesor, za koga se govorilo: Da nije njega bilo i da nije radio iz najličnije inicijative, ne bi bilo ničega spomena vrijedna. Što pokazuje to iskustvo?

Potvrđuje ispravnost načela o vodstvu i za religijsko područje. Odjekuje glasom prirode, koji se javlja u ljudskom društvu. Veli izričito, da svi-

²² Smisao te izreke očito je ovaj: Samo organizacijom čuvaju se tradicije sa svim onim vrijednostima, što ih u svojem krilu nose. Pojedinaac kao pojedinac toga ne može.

jek samo vode izvode akcije. Potvrđuje dan za danom istinu, da ličnosti drže i vode pravu kulturu. Samo ako ima takovih ličnosti, tad je malo stalo do aparata. Takove će si ličnosti ubrzo stvoriti aparat, što ga trebaju. Prema tomu je iskustvu katolička akcija moguća samo onda, ako pođe za rukom srećno složiti organizacijsko načelo s načelom vodstva.

Znamo mi i predobro, da nije lako složiti živo aktivne ličnosti s organiziranim katolicizmom. Koliko li je puta to pitanje po sjednicama različitih odbora zadavalo jadal! Ali riješiti se *mora* i to odmah na početku, jer će drukčije, kako je već bilo rečeno, katolička akcija biti mrtvorođeno dijete, pa makar je uvodili i s najsjajnijim govorima.«

Složiti organizaciju s inicijativom, društvenu misao i misao pravoga vodstva — to je problem, koji treba da katolička akcija i kod nas riješi. A riješit će ga samo onda, ako se bude držalo na pameti, da je i vodstvo milost, koje se punina nalazi u Krista kao u naše Glave, odakle je treba pojedinim narodima izmoliti i zaslužiti, odakle katolicima po raznim zemljama može dotjecati tek kroz dva rukava: papinstvom i Euharistijom. Samo onda, ako se naša inteligencija bude znala povezati s Kristom preko papinskih direktiva i po euharistijskom sjedinjivanju, samo onda će karizme vodstva, podijeljene našem narodu, donositi svoje zlatne plodove. Jer, kako dobro opaža o. Lippert, »veličina (je) tih karizma... u njihovoj prirodnoj, Bogom upravljenoj snazi — u onoj uzvišenoj tragici, što je u sebi nose. Jer svaka karizma je svijetao obruč, zlatni tovar, kojima njihov nosilac postaje izvorom svijetla i blagoslova za druge, ali koji za njega samoga još ne daju nikakova jamstva višega života i uže Božje blizine, da često ga više terete i plaše negoli tješe... Gotovo bi čovjek mislio, da se previše tereta navalilo na slaba čovjeka, koji je tako bogato nadaren za druge pa nosi snagu mnogih u svojim rukama, a da te njegove vlastite ruke nisu kod toga ojačale niti su poduprte... Pa zaista! Koliko ih vidimo, kako padaju pod puninom svoje nadarenosti, gledamo, kako je opako upotrebljavaju na zlo, gledamo, kako se bacaju u ludu umišljenost i drskost! Koliko ih vidimo, gdje propadaju stoga, jer nisu kadri jedinstveno izraditi iz svojega bića dostojnu posudu za blago, što ga u sebi nose!«²² A propadnu li takovi pojedinci, propalo je i mnogo blaga, što ga u sebi nose za dobro drugih. To vrijedi to više, što se radi o katoličkoj akciji, kojoj je konačni smisao neumrla duša i njezina vrijednost!

Ali naopako bi bilo misliti, da problem katoličkoga vodstva mogu rješavati i riješiti samo izvanredni talenti. Iz našega doja-košnjega razlaganja slijedi baš protivno, a s tim se upravo divno slaže ono, što i opet veli duhoviti o. Lippert:²³ »Ne treba, da karizme omedimo samo izvanrednom nadarenošću. *Svaki čovjek* nosi u svojoj duši svijetla, koje može drugima posvijetliti na putu k Bogu, svatko nosi u sebi kakovu silu, koja može za nekoga postati kruhom vječnoga života, svako ima u vlastitom biću prostora i mjesta, kamo se drugi može uteći, kad zaprijeti grijeh i pad... Tako dobivaju i prirodni darovi novi dublji smisao i dublju

²² Lippert S. I., Die Gnaden Gottes, Credo 5., Freiburg 1931., str. 147-9.

²³ Ibidem, str. 150—2.

svrhu. Ima ljudi, koje je narav obdarila upravo bogato znanjem i uvidavnošću, mudrošću i savjetom, kojih su duše pune blaga čiste ljepote i okrepe za žedne duše, pune moći, koja oslobađa i diže zarobljene i potištene čudi. Svi genijalni umjetnici i pjevači, govornici i vođe, svi ti bogataši, koji su tako raskošno opremljeni darovima duha i srca, čudi i govora, svi ti svijetli ljudi, oko kojih se glava spliče sjaj božanske stvaralačke i oblikovne moći i to često tako, da oni sami toga ne vide i ne slute, a još češće tako, da se sami oko toga ne trse, svi ti su nadareni za druge. To su svjetionici, kojima se na vrhu kriješe plamenovi, a njihovo vlastito biće počesto počiva i stoji u noći i tami... x

Da, svaki katolik, napose svaki katolički inteligenat nosi u sebi klice, iz kojih može prokljati vođa, uvjete da primi od Krista u papinstvu i Euharistiji dijelak velike milosti vodstva. I samo onda, ako barem dobar dio narodne inteligencije zbiljski nastoji odgovoriti toj milosti, zaslužiti će narod vodu u najstrožem smislu te riječi, karizmatika izvanrednih darova, koji će premostiti dvadeset vjekova, što nas rastavljaju s Kristom, i povesti k Njemu narod svoj, da ga s Njime poveže...

Teška su, tmurna i nesigurna vremena, u kojima živimo. U novoj nas godini možda čekaju još gora. Katolička inteligencija! Na tebi je, da nam dadeš ljudi, koji će savjesno surađivati s milošću vodstva, što tako obilno i tako izravno teče u katolicizmu od njegove Glave, da nam dadeš vođa, što će sigurnom rukom, što će uistinu k a t o l i č k o m akcijom stvoriti atmosferu, u kojoj će duh zbacivši okove modernoga poganstva slobodnije disati, gdje će se Bog uistinu proslavljati, a duše lakše spasavati!

K. Grimm D. L.